

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 233/05-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej vo veci sťažnosti spoločnosti Z., a. s., so sídlom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. S., so sídlom K. namietajúcej porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti Z., a. s., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Spoločnosti Z., a. s., priznáva finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Spoločnosti Z., a. s., priznáva úhradu trov konania 6 309 Sk (slovom šesťtisícristodevät' slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť na účet advokátky JUDr. I. S. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. októbra 2005 doručená s'ťažnosť spoločnosti Z., a. s., so sídlom K. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpenej advokátkou JUDr. I. S., so sídlom K., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že právny predchodca s'ťažovateľa podal 23. septembra 1992 bývalému Mestskému súdu v Košiciach žalobný návrh na zaplatenie 114 593 Sk istiny s príslušenstvom proti žalovaným J. D. a spol. Návrh s'ťažovateľa je na okresnom súde evidovaný pod sp. zn. 16 C 527/93. Vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté.

Podľa názoru s'ťažovateľa vec, ktorá je predmetom konania vedeného pod sp. zn. 16 C 527/93, nie je „zaťažená takou právnou, resp. faktickou obtiažnosťou, aby súd o nej musel viac ako 13 rokov rozhodovať, a ešte stále nevyužiť všetky navrhnuté dôkazné prostriedky napriek písomného dožiadania s'ťažovateľa o stave konania“.

S'ťažovateľ tvrdí, že počas celého konania bol aktívny, „... zúčastňoval sa vytýčených pojednávaní, zaobstaral požadované doklady a potvrdenia potrebné k dokazovaniu

a v neposlednom rade viackrát písomne sa informoval o stave konania“. Dňa 15. augusta 2005 doručil sťažovateľ okresnému súdu sťažnosť na postup súdu podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“). Predseda okresného súdu v odpovedi sťažovateľovi z 18. augusta 2005 sp. zn. Spr. 23129/05 vyhodnotil sťažnosť ako dôvodnú s poukazom na to, že uvedená situácia je spôsobená objektívnymi dôvodmi, predovšetkým opakovanou zmenou zákonných sudcov a ich mimoriadnou zaťaženosťou.

Podľa názoru sťažovateľa tak nečinnosťou okresného súdu, ako aj jeho nehospodárnou činnosťou došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti rozhodol nasledovne:

„1. Základné právo spoločnosti Z., a. s., K., (...) na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov, podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93 bolo porušené.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní sp. zn. 16 C 527/93 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva spoločnosti Z., a. s., K., (...) finančné zadosťučinenie v sume Sk 500 000,- (slovom päťstotisíc slovenských korún), ktoré je mu Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je povinný nahradiť JUDr. I. S., advokátke, trovy konania na jej účet do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 233/05-11 z 3. novembra 2005 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci

konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň ústavný súd vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti a predložil ústavnému súdu spis sp. zn. 16 C 527/93.

Predseda okresného súdu a právna zástupkyňa sťažovateľa oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vo vyjadrení predsedu okresného súdu k sťažnosti sa okrem iného uvádza:

„Žaloba bola podaná na bývalom Mestskom súde v Košiciach dňa 23. 9. 1992. Dňa 9. 9. 1993 bol rovnopis žaloby doručovaný na vyjadrenie žalovaným a zároveň bol žalobca vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh. K jeho zaplateniu došlo dňa 28. 9. 1993.

V novembri 1993 bol určený termín pojednávania na deň 10. 1. 1994. Ďalšie pojednávania sa uskutočnili v dňoch 21. 2. 1994, 14. 3. 1994, 16. 5. 1994 a 23. 6. 1994. Termín pojednávania, určeného na deň 15. 8. 1994, bol zrušený.

Prípisom zo dňa 31. 1. 1996 bol žalobca vyzvaný na predloženie listinných dôkazov a špecifikáciu žaloby. Dňa 1. 7. 1996 bol žalobca opätovne vyzývaný na predloženie potrebných dokladov.

V marci 1998 bol určený termín pojednávania na deň 15. 4. 1998. Žalobca – sťažovateľ sa uvedeného pojednávania nezúčastnil.

V mesiaci august 1998 bolo vytýčené ďalšie pojednávanie na 9. 9. 1998. Ani tohto pojednávania sa žalobca nezúčastnil.

Vzhľadom na skutočnosť neúčasti žalobcu na dvoch vyššie uvedených pojednávaniach vyzval konajúci sudca žalobcu prípisom zo dňa 6. 10. 1998 na oznámenie, či trvá na podanej žalobe. Keďže na uvedenú výzvu žalobca nereagoval, bol súdom urgovaný v dňoch 28. 1. 1999, 22. 3. 1999, 24. 7. 2000, 4. 5. 2001 a 10. 12. 2001.

Prípisom zo dňa 1. 10. 2001 oznámil správca konkurznej podstaty žalobcu, že na majetok žalobcu bol vyhlásený konkurz.

Dňa 29. 10. 2003 na základe výpisu z obchodného registra bolo písomným dotazom u spoločnosti Z., a. s., so sídlom v K., zisťované právne nástupníctvo po žalobcovi.

Dňa 11. 11. 2003 bola doručená odpoveď na uvedenú výzvu.

Dňa 15. 8. 2005 bola podaná žalobcom sťažnosť na postup súdu v uvedenej veci, po podaní ktorej určil konajúci sudca v mesiaci september 2005 termín pojednávania na deň 5. 12. 2005. Uvedené pojednávanie bolo z dôvodu neúčasti viacerých účastníkov konania odročené na neurčito.

Vzhľadom na vyššie uvedení chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že dané konanie počas celého trvania sporu nevykazovalo známky náležitej bezprietahovovosti. Zo strany súdu bola uvedená situácia spôsobená predovšetkým opakovanou zmenou zákonných sudcov v konaní, ale i procesnými prekážkami pri doručovaní zásielok žalovaným, a to už od začiatku trvania sporu.

Zároveň si dovoľujem poukázať i na niekoľkoročnú nečinnosť žalobcu v spore, ktorú v ústavnému súdu adresovanej sťažnosti opomenul uviesť. Jedná sa o obdobie rokov 1998 až 2001, kedy sa sťažovateľ nezúčastnil dvoch vytýčených pojednávanií a nereagoval ani na jedinú z výziev súdu, ktoré mu boli zasielané.

Až podaním dňa 1. 10. 2001 oznámil správca konkurznej podstaty, že na majetok žalobcu bol vyhlásený konkurz.

Pri rozhodovaní ústavného súdu navrhujem preto zohľadniť mnou uvádzané skutočnosti.

Poukazujem tiež na skutočnosť, že žalobcom požadované finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké a nemôže byť poskytnuté na základe kritérií uvádzaných žalobcom, podľa ktorého by malo pokrývať finančnú stratu, ktorá mu v danom konaní doposiaľ nebola rozhodnutím súdu priznaná. ...“.

Zo súdneho spisu sp. zn. 16 C 527/93 zistil ústavný súd nasledovné:

1. Žaloba právneho predchodcu sťažovateľa o zaplatenie 114 533 Sk s príslušenstvom proti 19 odporcom bola doručená Mestskému súdu v Košiciach 23. septembra 1992.
2. Dňa 9. septembra 1993 boli odporcovia vyzvaní na vyjadrenie k žalobe a žalobca vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku (súdny poplatok bol zaplatený 28. septembra 1993).
3. Podaním z 8. októbra 1993 sťažovateľ (jeho právny predchodca) žiadal súd o oznámenie stavu predmetného konania.
4. V novembri 1993 bol nariadený termín pojednávania na 10. január 1994.

5. Pojednávanie z 10. januára 1994 bolo odročené na 21. február 1994 z dôvodu neprítomnosti 7 odporcov.
6. Na pojednávani 21. februára 1994 boli vypočutí prítomní účastníci konania a svedkovia a pojednávanie bolo odročené na 14. marec 1994. Uvedené pojednávanie bolo odročené na 16. máj 1994 pre opätovnú neprítomnosť viacerých odporcov.
7. Pojednávanie 16. mája 1994 bolo po vypočutí prítomných odročené na 23. jún 1994 a sťažovateľ bol vyzvaný na predloženie potrebných listinných dokladov (sťažovateľ ich predložil 20. júna 1994).
8. Pojednávanie z 23. júna 1994 bolo odročené na 15. august 1994 a sťažovateľovi (jeho právnenému predchodcovi) bolo uložené predložiť ďalšie listinné podklady (sťažovateľ ich doručil súdu 15. júla 1994).
9. Pojednávanie nariadené na 15. august 1994 bolo zrušené.
10. Opatrením predsedu súdu z 25. augusta 1994 bola vec pridelená do senátu 34 C, následne opatrením zo 4. apríla 1995 do senátu 29 C.
11. Prípisom súdu zo 14. februára 1996 bol právny predchodca sťažovateľa vyzvaný na špecifikáciu žaloby (právny predchodca sťažovateľa odpovedal na výzvu listom z 27. februára 1996).
12. Ďalšiu výzvu na doplnenie podkladov (odpis mzdových listín odporcov) zaslal súd 9. júla 1996 právnenému predchodcovi sťažovateľa, ktorý jej vyhovel listom doručeným súdu 25. júla 1996.
13. Opatrením predsedu súdu z 24. marca 1997 bola vec pridelená do senátu Dr. P.
14. Dňa 27. marca 1998 bol nariadený termín pojednávania na 15. apríl 1998.
15. Pojednávanie z 15. apríla 1998 bolo odročené pre neprítomnosť právneho predchodcu sťažovateľa s tým, že bude vyzvaný, aby sa vyjadril, či trvá na podanej žalobe.
16. Pojednávanie z 9. septembra 1998 bolo opätovne odročené pre neprítomnosť právneho predchodcu sťažovateľa s tým, že bude vyzvaný, aby sa vyjadril, či trvá na podanej žalobe.
17. Prípisom súdu zo 16. októbra 1998 bol právny predchodca sťažovateľa vyzvaný, aby sa vyjadril, či trvá na žalobe. Odpoveď na túto výzvu bola následne urgovaná v období do 10. decembra 2001 ďalšími 5 prípismi.

18. Prípísom z 1. októbra 2001 oznámil správca konkurznej podstaty okresnému súdu, že na majetok žalobcu bol vyhlásený konkurz.
19. Prípísom z 29. októbra 2003 okresný súd zisťoval u sťažovateľa, či je právnym nástupcom pôvodného žalobcu a či trvá na žalobe (sťažovateľ reagoval listom doručeným 11. novembra 2003).
20. Dňa 15. augusta 2005 doručil sťažovateľ okresnému súdu sťažnosť na prietáhy v konaní.
21. V septembri 2005 bol nariadený termín pojednávania na 15. december 2005.
22. Pojednávanie z 15. decembra 2005 bolo z dôvodu neúčasti väčšiny odporcov odročené na neurčito.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zohľadňuje ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) tri základné kritériá, ktorými sú: 1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. V rámci prvého kritéria sa ústavný súd zaoberal právnou a faktickou zložitosťou veci, ktorá je predmetom namietaného konania sp. zn. 16 C 527/93. Pokiaľ ide o právnú zložitosť veci, ústavný súd po zistení, že predmetom namietaného konania je zaplatenie 114 593 Sk - istiny s príslušenstvom z titulu schodku vzniknutého v prevádzkovej jednotke sťažovateľa, konštatoval, že z právneho hľadiska nejde o zložitú vec.

Na druhej strane už skutočnosť, že žaloba smeruje proti 19 odporcom, signalizovala faktickú zložitosť namietaného konania, čo jeho priebeh potvrdil, pretože bolo potrebné zo strany okresného súdu vykonať časovo náročné dokazovanie a činnosť súdu objektívne sťažovala nečinnosť viacerých odporcov, ich opakovaná neúčast' na pojednávaniach, ako aj problémy súvisiace s doručovaním listín. Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že na doterajšej dĺžke namietaného konania sp. zn. 16 C 527/93 má podiel aj faktická zložitosť veci.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako účastníka konania sp. zn. 16 C 527/93. Z analýzy spisu sp. zn. 16 C 527/93 vyplýva, že v období od apríla 1998 do októbra 2001 neposkytoval sťažovateľ okresnému súdu potrebnú súčinnosť. V tomto období sa sťažovateľ, resp. jeho právny predchodca 2-krát bez ospravedlnenia nezúčastnil ústneho pojednávania a nereagoval na viacero prípisov okresného súdu. Ústavný súd na základe tohto zistenia dospel k záveru, že na doterajšej neprimeranej dĺžke namietaného konania má podiel aj správanie sťažovateľa ako účastníka

konania. Ústavný súd zároveň zdôraznil, že táto skutočnosť nemôže ospravedlniť nečinnosť, resp. nedostatočnú aktivitu okresného súdu v namietanom konaní.

3. V rámci posledného kritéria ústavný súd posudzoval aktivitu okresného súdu v doterajšom priebehu namietaného konania. Na základe obsahu spisu sp. zn. 16 C 527/93 a dokumentácie priloženej k sťažnosti ústavný súd konštatoval, že v období od podania žaloby až do 15. augusta 1994 bola činnosť okresného súdu plynulá a smerovala k právoplatnému rozhodnutiu vo veci v primeranom čase. Následne bol okresný súd do 14. februára 1996, t. j. takmer 17 mesiacov, nečinný, a preto ústavný súd toto obdobie hodnotil ako obdobie, v ktorom dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že ani v ďalšom období nebola činnosť okresného súdu dostatočne plynulá a vykazovala znaky nečinnosti. Okresný súd nevykonal bez ospravedlniteľného dôvodu žiadny úkon vo veci v období od 1. júla 1996 do marca 1998 (17 mesiacov) a v ďalšom období (od októbra 1998 do decembra 2001) sa jeho činnosť obmedzila na zasielanie výziev sťažovateľovi za účelom oznámenia, či trvá na podanej žalobe. Obdobne v období od decembra 2001 do podania sťažnosti na postup súdu podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. sťažovateľom (15. august 2005) sa činnosť okresného súdu obmedzila na zisťovanie, či sťažovateľ je právnym nástupcom pôvodného žalobcu. Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že aj v tomto období nečinnosťou okresného súdu, resp. nedostatočnou plynulosťou jeho práce dochádzalo k porušovaniu práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne ukončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 527/93 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Pretože ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 16 C 527/93 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto rozhodol aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 500 000 Sk s odôvodnením, že *„nečinnosťou súdu utrpel finančnú stratu, nakoľko nemá možnosť právnymi prostriedkami získať v primeranej lehote finančné plnenie, ktoré mu náleží a ktoré reprezentuje finančnú ujmu za prípadné porušovanie právnej povinnosti zo schodku žalovaných. Keby mal sťažovateľ priznanú žalovanú čiastku s príslušenstvom, mohol by ich zhodnotiť a vytvoriť finančný zisk.“*

Ústavný súd konštatoval, že účelom finančného zadosťučinenia nie je a nemôže byť kompenzácia finančnej straty, ktorú sťažovateľ utrpel nečinnosťou súdu. Na druhej strane vzhľadom na okolnosti prípadu nepovažoval za spravodlivé len z tohto dôvodu zamietnuť žiadosť sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, a preto zohľadňujúc najmä faktickú zložitnosť namietaného konania sp. zn. 16 C 527/93, podiel sťažovateľa na doterajšej dĺžke konania a dĺžku obdobia, v ktorom dochádzalo k zbytočným prietáhom v konaní, dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún) sťažovateľovi primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym

zastupovaním advokátkou JUDr. I. S. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 6 309 Sk (slovom šesťtisícristodevät' slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2004 vo výške 15 008 Sk, t. j. 2-krát 2 501 Sk a 2-krát 150 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné, pretože išlo o úkony urobené v roku 2005, a zvýšenou o 19 % daň z pridanej hodnoty, t. j. 1 007 Sk).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2006